

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чыла үлээлестивер

1952 август 13 СРЕДА № 157 (2587) ӨРТӨЗ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Областың сизген, тараа шөлдеринде (1 арын).
ПАРТИИЖИ АМЫДЫРАЛ: Партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдык денелин

бедидер (2 арын).
Колхозтар тудугларынга (2 арын).
СОВЕТ ТУРГУЗУГ: М. Сюр-оол. —Социалисттиг чарыштын II кварталда түннели (3 арын).
В. Митрашкин.—Колхозтарны ор-

ганизас, ажил-агый талазы-биле быжыглаарына төлевирлиг страхованиениң ужур-дузазы (3 арын).
Жак Дюкло политиктиг нүгүлдечилерин илередиң тур (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

АЖААП АЛЫШКЫН ҮЕЗИНДЕ ХОВУ ТУРЛААНГА САДЫГ АЖЫЛЫН ОРГАНИЗАСТААР

Совет садыг системазы болза, капиталисттиг чийкең садыг системаның үндөсүн ылгалды, улустуң сады, оларның амьдыралчы эрге-ажыктарын камгалаан социалисттиг садыг болур. Коммунисттиг партия, Совет чазак ынчангаш оон бүгү хем-чээлди калбарышкынынче доктраламал кичээнгейни салып, садыг ажылдакчыларын бедиле үнелишсаан, ажилчы чонун мурнунга ак-сеткилди, шыныч бараан болурун олардан негеп турар.

Ол дугайында улуг Сталинның чу-гаалааны: «Садыгның амьдыралчылары, оң иштинде прилавкалар ажылдакчылары, бир эвес олар шынап-ла ак-сеткилди ажаап турар болза, — ам олар бистиң революстуг, большевикчи херээвистиң дамчыдыкчылары болулар» — деп генийлиг сөстөр садыг амьдыралчыларын мурнунга харысалганын шынгызы-биле тургузуп турар. Ол төөгүдү айтышкынын боттарынын практиктиг ажылына программа болдурбушаан, ону хажык чок күсөдир дээш садыг организасталары оларның амьдыралчыларын хей нургулуу кызымак демиселди чорудуп келген болгаш чорудуп турар.

Областың колхоз, совхозтарының тараа шөлдеринге бо чылын кайтмачыктыг чаагай дүжүт өстүртүнген. Колхозчу тараачынар, МТС, совхозтар амьдыралчылары дүжүт ажаап алышкынынче ажил-ишчи белеткеди чоруткан. Ам чамдык районнарның элээн хөй колхоз, совхозтарының шөлдеринде дүжүт ажаап алышкынын эгелээни-биле чергелештир, садыг организасталарын мурнунга база биче эвес сорулгалар салдынып турар. Социалисттиг шөлдериниң бүгү ажил-ишчилери бедик дүжүттү чогуур өйүндө чидирг чокка ажаап алып, улуг башкызы болгаш баштынчызы эш Сталинга чоруткан чагазында берген сөзүн алдарлы-биле бадыткадыр, тараа культураларын күрүнө дужаашкынын хуусаа бетинде күсөткеш, чуртка хөй-хөй тарааны бербишаан, ынчангаш оон күчү-шыдалып улам быжыглаар дээш дүжүт ажаап алышкынынче улуг сорук киришкени-биле кирип турар.

Колхоз, совхозтарының тараа шөлдеринге ажаап алышкынын ажилдарын чедишкенин шийтирлээр дээш, анаа күш-ажылдын организастыг байданып быжыглаар, бүдүрүчүлүү бедидер, полит-кижиизидилгелер, культура-массалыг ажылды, социалисттиг чарышты калбарыры-биле чергелештир, ында ажаап турар массаның ортузунга калбак херегелдиди эргежок чугула барааннарын, ылаңгыш чай, тапкы, чигир, дус, от, керосин чергелиг өске-даа барааннарын садыглаашкынын үзүктелишкени чокка хандырар чорук амгы чугула хемчеглериниң бирээзи.

Дүжүт ажаап алышкынынче үезинде совет садыгнын ээлдек болгаш массалыг садыглаашкынын колхоз, совхозтарының шөл турлагларына, бригада бүрүзүңе чедир чоокшуудыры дээрге, үк сезонунг ажылды чогуур хуусаада чедишкенин шийтирлээр дээш чидирг апаар дээрзи чугаажок. Ол дугайын моон мурнунда ажилдын дүржүлгүзү биче көргүскен. Областың Улуг-Хем, Бий-Хем, Каа-Хем, Сүт-Хөл районнарын колхоз, совхозтары, МТС-тери 1951 чылдын дүжүт ажаап алышкынын кыска хуусаада чорутканы-биле ол районнар күрүнө мурнунга саяажылганы чогуур өйүндө кылып шыдааннар. Ол чугула кампанияны дүргедеринге үк районнарын садыг организасталары биче эвес ролду ойнаан. Ажил шөлдеринге херегелдиди барааннарын масалыг садыглаашкынын калбаа-биле чорутуруп, ажил-ишчилерин аана үнө чогуур шагы улуу-биле кампанынган турган.

Оон-биле чергелештир, Барыын-Хемчик, Чаа-Хөл, Тес-Хем, Өвүр районнарын тараа шөлдеринге херегелдиди массалыг барааннарын садыглаашкынын кончуг четес организастатынган. Ол районнарын хереглекчилер нийтиледери, тус-тус садыг магазиннерин эргелекчилери эртен чылдык күсүк, часкы кампанияларын үезинде шөлдерге үнүшкүнүг садыглаашкынын калбарырдан туржук, харын чамдык үелерде магазиннерин хаагы тургузуп келгенин шөлдериниң ажил-ишчилери шай, дус, от, чигир сурап, ырак-узак черлерге артык чорук кылып ужурга таварып турган. Ол ышкаш хөй-ниити чөмөнчилер черлери үзүктелишкенин ажаап, аш-чөмөнчиди ассортментин таарыштыр тургуспай, чонга чөмөнчилерин хандырылганын четес организастааннар. Ынчанга үстүнде районнарын ВКП(б) райкомнары, райкүсөмнар болгаш областың хереглекчилер эвилели ол ындыг байдды тооп көрбейн, садыг ажилын күштөлдир дугайында тус-тус райполларын мурнунга негедиди тургуспайн, оларның өөдежок байдалы-биле эптежин эртенер.

Ынчангаш бо чылдын күсүк шөл ажилдарынын үезинде мурнуку чылдардагы ол четпестерин каталташкынын шуут болдурбас херек. Областың садыг организасталары, ылаңгыш тус-тус районнарын хереглекчилер нийтиледери совхозтар болгаш бүдүрүлгелерде ажилчын кооперациялары хоорай, суурларда магазиннерин ажилын шынарлары, оларга барааннарын ассортментиниң көвүдери-биле чергелештир, садыг четкилериниң ажилын шөлдерге бурун угландыр тургузулуп, ында ажил-ишчилерин хереглекчилерин чөп хандырар ужурлуг.

Анаа хамаарыштыр колхоз, совхоз бүрүзүңү шөл турлагларына, бригада бүрүзүңе ажаап алышкынын ажилдары доозулуге чедир доктаамал ажаап үнүшкүнүг лавкалары дарый организастап тургусулаш, оларны калбак херегелдиди эргежок чугула барааннары-биле үзүктел чок хандырар турга чогуур. Шөлдерге үнүшкүнүг бараан садыглаашкынын чорудар талазы-биле колхозчуларын, совхозтар ажилчынарынның иштинден активти эвилелдээш, оларның күжүңге чөп даяныр херек. Тургусса чогуур активти складтардан бараан сөөртүрүңге, садыглаар ажилга кириштирип ажилгаза чогуур.

Совет Эвилелинде

Күш-ажылының бүдүрүчүлүү дайын мурнундагызындан ийи катап бедик

СТАЛИНО. Шахтерлар хүнүңге Донбасстың дагжылары күш-ажылдың бүдүрүчүлүү бедидери-биле ужуражып турарлар. «Советскоуголь» трестиниң № 19—20 шахтазында бир ажилчын бүрүзүнү айда казып үндүрер хөмүр дажы 27,1 тонна болуп турар. Ол болза, нормадан дыка ажыг болгаш дайын мурнунда байдалдан ийи чартык катап ажыг болуп турар.

Күш-ажылын эвээш үндүрүп тургаш, хөй хөмүр дашты казып үндүрер органы шахтерларга чаа техника берип турар. «Донбас» деп комбайн шахтада он-он ажилчыннарын солаа. Күчүлү транспорттар хөмүр дашты каскан черден алгаш, штрекче чедирип турар, а электровозтар оңу шахта унунга аппарып турар. Оттулар чүлдү вагонеткаларга чүдүрери механизастатынган. Мурнунда дыка хөй ажилчыннар шахта алгыдар ажилдар-биле иштелген турган. Дагжылар ынчач вагонеткаларын чүдүргөш идиң чораша оон чүгүн шахтаның даштынагы барып дүжүр турган. Ам ол ажылды автоматтык сип дузазы-биле чүгө ийи ажилчын күсөдип турар.

Көдөө ажил-агый школарының өдө организастаашкыны

Күрүнүңг чангыс болгаш ийи чыл хуусаалыг көдөө ажил-агый школары бо чылын чурттуң колхозтарына бедик билигилг 48 муң хону ажилдакчыларын, мал ажилдакчыларын, садчыларын, ногаажыларын болгаш өске-даа тускай эртемчилерин белеткеп үндүрер.

Оларның өөредилгези ноябрь 1-ден эгелээр болгаш октябрь 15-ке чедер. Өөредилге чылынын орту үезинде чорууда даштанарлар. Колхозчулар анаа мичуринчи эртемниң чедишкенин, көдөө ажил-агыйнын мурнакчыларының чедишкенин, агротехниканың болгаш зоотехниканың чаа хевирлерин өөрентер.

1952—1953 өөредилге чылында эгелеп ол школар бүдүрүчү бригадаларының бригадирлерин, колхозчу ыш ажилдакчыларын, мал фермаларынын эргелекчилерин, белеткээрин талазы-биле чангыс чыл хуусаалыг көдөө ажил-агый школары кылдыр өдө организастатынып турар. Күзүн ол школар 50 муң ажыг колхозчулар 50 муң

Оларның өөредилгези ноябрь 1-ден эгелээр болгаш октябрь 15-ке чедер. Өөредилге чылынын орту үезинде чорууда даштанарлар. Колхозчулар анаа мичуринчи эртемниң чедишкенин, көдөө ажил-агыйнын мурнакчыларының чедишкенин, агротехниканың болгаш зоотехниканың чаа хевирлерин өөрентер.

Радиожуткан районнар

КИШИНЕВ. Бульковский районун Фарлазан суурда 7 көдөө ажил-агый артельдерин хандырлап турар чаа радио бедиди ажилга кырген. Ол болза, бо чылын республиканың суурларына туттунган колхоз-

тар аразынын он дугааргы радио бедиди болур. Окинский, Слободзейский болгаш өске-даа районнарын колхозтары радиожуткунан.

Областың сизген, тараа шөлдеринде

Баштайгы хүнде

Улуг-Хем районун Көк-Чыраада Ленин аттыг көдөө ажил-агый артелинин тараажыларының бо чылгы часкы болгаш чайгы кызымак күш-ажылы халас болбаан. Артелинин шөлдеринде магаданчы чаагай тараалар үнген, амгы үеде нитизин-биле 882 га тараа культураларындан 250 ажыг га кызылтас бышкан.

Элбекшидиг дүжүттү чидирг чокка ажаап алырынга белеткеп багай эвес кылдынган. Август 10-дан эгелеп колхозчулар хову турлааччы үнүпкен. Ховуда 2 өгү бүгү байдалга таарымчалыг дерип тиккен.

Артелине парторганизация секретари эш Т. Оолактын бистин корреспондентивиске чуугалааны болза: дүжүт алышкынында 36 кижин, 4 терге, 8 аът ажилдап турар. Шагаан-Арыг МТС-тиң «Сталинец-5» комбайны колхозчонер эш Бурбу, тракторист эш Туганчак) база ажилдап турар.

Хүндүлел Самбыразы

- ВКП(б) Каа-Хем райкому болгаш ажилчы чоннар депутаттарынын район Советиниң күсөкчиди комитетиниң илереткенин өзү-ара мал чөм белеткээриниң талазы-биле моон адаанда мурнакчыларын областың Хүндүлел самбыразына кирип турар:
- 1. Лямкина А. В. — Ворошилов аттыг колхозта сизген кезер машинаның машинистизи, хүн-бүрүнүг ажил нормазын 170 хуу күсөдип турар.
- 2. Никитина Л. — Ворошилов аттыг колхозта сизген кезер машинаның машинистизи, хүн-бүрүнүг ажил нормазын 120 хуу күсөдип турар.
- 3. Терекпен Адыя — «Октябрь 14 чыл ою» колхозта сизген сарааттакчызы, хүн-бүрүнүг нормазын 115 хуу күсөдип турар.
- 4. Салчак Анчымай — «Ленинчи орук» колхозта сизген кезер машинаның машинистизи, хүн бүрүнүг нормазын 120 күсөдип турар.
- 5. Юртаев А. П. — «Ленинчи орук» колхозтун колхозчүзү, силос салышкынында ажаап, нормазын 150 хуу күсөдип турар.
- 6. Комбу Хертек — «Победа» колхозта сизген сарааттакчызы, ажил нормазын 120 хуу күсөдип турар.
- 7. Балчугов И. Т. — «Победа» колхозта сизген кезер машинаның машинистизи, ажил нормазын 115 хуу күсөдип турар.
- 8. Дараа А. А. — «Октябрь 30 чыл ою» колхозта машинист, ажил нормазын 125 хуу күсөдип турар.
- 9. Зервицкий А. Е. — «Октябрь 30 чыл ою» колхозта сизген сарааттакчызы, ажил нормазын 120 хуу күсөдип турар.

Дүрген темпи-биле

Эрзин районун «Коммунизмче орук» көдөө ажил-агый артелинин сизген белеткелдинде 2 бригада ажилдап турар. Олар 15600 центнерни белеткээр тургаш, барык бир ай иштинде 12400 центнерни белеткеп алган.

Чаа клубтар, школар болгаш эмнелгелер

КЕМЕРОВО. Кузбасстың хоорайларында культура-амьдыралдың улуг тудушкуну чоруп турар. Культура ордулары, школар, эмнелгелер, уруглар болгаш коммунал албан черлери туттунуп турар.

Киселевск суурнуң төвүнде № 4—6 шахтаның хөй каыт чараш бажынын тудуу бедил үнүп турар. Ол болза, суурнуң чаа клубу ол. Оон иштинде 500 кижин олурар олуттарлыг зал, библиотека, номчулга өрөөли, балгүмнер ажилдар хөй сангы өрөөлдер, лекция болгаш спорт залдары бар. Ам ол бажының сөөлгү каасталга ажилдарын Кемеровонун болгаш Новосибирскинин чурукчулары доозуп турарлар. Шахтерларнын хүнүнде ол клубка

Культура одаа ажытынып турар

ТАХИА-ТАШ. Тахиа-Ташта улуг бажынар туттунуп турар. Оларның эң-не экизи культура-чырыдышкынын албан черлери болуп турар: клуб, хөй-ниитиниң библиотеказы, партия кабинети, радио бедиди, школа. Чайгы кинотеатр база ажытынган. Оон ишти делем, көрүкчүлөр олурарда эптиг, каас-чараш олуттар бар. Ол ышкаш стадионда көрүкчүлөр олурар черлер, спортчу хоорайжыгаш болгаш ГТО демдикти нормаларын дужаар черлер тургустунуп турар.

Кол Туркмен каналдың девискээринин чоогунда Султан-Уиз-Даг деп черде тудуг материалдарын белеткээриниң талазы-биле улуг ажилдар чорутунуп турар. Чугай болгаш гипс кылар заводтар ажаап эгелдэн. Чаа тургустунган ажилчыннар чурттаар суурда клуб болгаш школа бажынарын тургустунуп турар. Ходжейлиде ажилчыннар чурттаар чаа суур тургустунуп турар. Ында база-ла эң баштай школа болгаш клуб туттунуп турар.

Улуг тудугларның техниктиг сууру калбарып турар

ТАХИА-ТАШ. Кара-Кумнарда улуг тудугун техниктиг сууру калбарып турар. Август 7-де чеди кубометр ишкер электри экскавагор ажилгалче кирген. Участоктарың бирээзинде үш кубометр ишкер экскавагорин болгаш буадозерлерини шылгадазы чоруп турар.

Волго-Дончу инженерлер А. Опарины биле Д. Курбановтун удуртуугазы-биле Тахиа-Ташта яныз-бүрү ажилдарын чорудуп турар.

Тараа дажыглаар талазы-биле колхозтун флodu

ПИНСК. Пинскинин хем портулун парокход доктаар черинге чаа дүжүттү тараазын чүдүрген хемелер болгаш салдар хүнүң-не кээп турар. Тараа дужаакчыларының анаа эккедген тараазын «Заготзернонун» область базаның машиналары хемден сөөрткеш складтарга чедирип турар.

Тараа дажыглаар талазы-биле флудун калбак хемчеглиг ажиллап турар. Припят, Стыра, Горина болгаш өске-даа хемнер-биле чүс-чүс тонна тарааны дажыглаан. Пинскинин белеткеп пунктунунче тараа Украин ССР-ниң Ровно облазынын колхозтарындан кээп кирип турар.

Бышканнап кезе берген

САРЫГ-БУЛУҢ (Телефон-биле). Эрзин районун шөлдеринде тараа быжып эгелдэн. Районун колхозтары август 10-дан эгелеп чаа дүжүттү бышканнап кезеринче кирипкен. Эрзинде «Чаа орук» көдөө ажил-агый артелинин эрте тараан культураларындан 10 га арбай бышкан. Колхозчулар баштайгы хүнде хол кадырларын кезип эгелдэн. Дараазында хүнде тараа кестирер машиналар база кирген.

Мөрөнде «Сталинчы орук» колхозтун тараажылары бышканнап кезеринде 10 кижин хол кадырларын кирген. Ол ышкаш «Кызыл сылдыс» колхозтун тараа шөлүнде Самагалдай МТС-тиң бир комбайны база келген. Ук комбайн ажаап алышкыныче август 13-те эгелеп кирер.

Мичурин аттыг колхозта

Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозта сизген кезилдиниң темпизи кошкак чоруп турар. Оон тодаргай херечизи болза, кессе чогуур сизген плавын чүгө 17,37 хуу күсөдип алган. Силос салышкынын планын 77,15 хуу күсөткен. Сизген кезилдиниң темпизиниң четпес чылдагааны күш-ажылдың организастаашкынын болгаш сагыла-чурууну кошканда болуп турар. Нийтилештирер малдарнын чөм-суурун белеткээринче бүгү колхозчуларын күжүн чөп эвилелдери колхоз баштаар чериниң сонгаарла-дып болбас сорулгазы болур.

Кызыл коыштарны белеткей берген

ИПИ-ТАЛ. (Телефон-биле) Жданов аттыг көдөө ажил-агый артелинин бо чылгы тараазы Улуг-Хем районун колхозтарында мурнап быжып эгелдэн. Артелинин шөлдеринде 564 га тараа культураларындан 300 га кызылтас бышкан.

Элбекшидиг дүжүттү чидирг чокка ажаап алырынга артелинин тараажылары багай эвес белеткенген. Август 6-дан эгелеп дүжүт алышкынынче кирипкен. Хову турлаанда 2 өгү дерип белеткэн. Ында парторганизация секретари эш Белектин удурткыны-биле лозунг, плакаталар, хана су-

К. КУНДУП.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партийжи-организацыы болгаш партийжи-политиктиг ажилдың деңгелин бедидер

Эрзин районунун партия конференциясы болуп эрткен. Конференция партия райкомунун секретари эш Ирманын өтөт илдеткелини чугаалашкан.

Илеткелчи болгаш санаал берген делегаттар болза, районунун партия организациязы ажил-агый, культуру тургузушкунунун улам ынай көдүрлүшкүну, районунун социалистик чаартылганын чедишкени дээш демиселге ажалчы чонну мобилизастар талазы-биле чамдык чедишкенин болган деп чүвени демдеглээнер.

Районуну большевиктери анык колхозтарны организас, ажил-агый талазы-биле быжылгаар ажалчы көскү чедишкенин болган. Куш-ажылчы бидаргай арат ажал-агыйларнын 91 хуузу коллективтиг ажал-агыйы шилээн болгаш олар сууржун амыдыралче шийчип турар. Колхозтарнын нити ажал-агыйнын байлаа чыл бүрүде көүөдөн турар. Ажал-агыйнын кол адыры— нитиштиртен мал ажалы чедишкенин хөгжүп, мал естүренин күрүне планы 103,1 хуу күөсетинген. Күрүнегэ эт дужаалганы хуусаа бетинде, дүк дужаалганы барык-ла ий дакыр ажур күөсетинген.

Ажал-агыйга эң эки түнелди «Коммунистче орук» колхоз (даргазы эш Бадарчы) чедип алган. Ында партия организациязы эки ажал-агадан. Бүгү коммунист колхоз бүдүрүлгенин харысалгалыг участкарында таарышты тургустунган болгаш олар боттарынын куш-ажылчы үлегери бүгү колхозчуларга көргүзүп келгенер.

Районун партия, совет органныр школалар ажалчыне улуг кичээни салган. Ол дугайык школа назмыг уругларнын школаларже бүрүн хаара туттунганы керчилээн.

Оң-биле чергелештир партия райкомунун ажалы негеденин чогуур деңгелине четпейн турарын конференция айткан. Ылангы колхозтарга партийжи удуртулга кошкак. Районун колхозтарында куш-ажылчы чурум болгаш организациязы куду деңгелге турч келген. 1951 чылда 643 колхозчулар трудовенин минимумун күөсетпэннер, 102 кижини нитини куш-ажылчыга шуут киришпэн. Бо чылын байдал база-ла экиживейн турар. «Совет кызыгарык» колхозун куш-ажыл кылып шыдаарлары 40 хуузу чартык чылда трудовенин минимумун күөсетпэн. «Сталинчы орук» колхозтун 50 колхозчулары трудовенин минимумун күөсетпэн болгаш 14 кижини чангыс-даа трудоведе ажалдаван. Партия райкомунга ол дугайы бидаргай турда-ла организациязы ажал чорутунаан.

Мал ажалынын продуктулуун бедидер талазы-биле ажалга партия райкомуну-даа, райкүөс-даа эки

кичээнгей салбаанын делегаттар шынгыг шүгүмчүлээн. Эрткен чылын мал ченин четпес белеткенин. Нарын болгаш Качык сумулары мал чени чедишпейн турганы-биле хей баш малдардан когаран. Бо чылын мал ченин белеткели база-ла оожум темпийи чоруп турарын делегаттар Борбак-оол, Сазаа олар шүгүмчүлээнер.

Өтөттүг үенин дургузунда колхоз тудуунга партийжи удуртулганы болгаш тудугчулар ортузунга политиктиг кижизидилге ажалчы партия райкомун экижитпэн. Эрткен чылын колхозтарнын тудуг планы күөсетинген, а бо чылын ындай багай ажал үргүчүлүп турар. Бо чылын колхозчуларнын тутса чогуур 70 чурттага бактыннарында чүгле 30 бактыннар туттунган. Тудуг ажалы «Кызыл сылдыс», «Чаа орук» колхозтарда онза хожудангай чоруп турар.

«Чаа орук» колхозтун бызаачыны, делегат эш Чоодуртун чугаалааны: «Бистин колхозууста тудуг ажалы багай чоруп келген. Ону кыды чылдагаан-биле тайылбырлаары дээрге, партия райкомун, оон секретарылары эштер Ирма, Шелков, Чамзырай олар бо ажалды удуртунуңе, колхозтун удуртулгазында бо дугайында негедени шынгырадырычы кичээнгей салбаанар. Кол чүгө, ында ажалда турар кижилер-биле быжыг харылзаны тудур болур. Мен бызаачыга ам ий чыл ажалдадым. Мен коммунист кижидир мен, ол үенин дургузунда ВКП(б) райкомундан мээ-биле кым-даа кээп чугаалашпаан, ажал нормазын мээ канчаар күөседип турарымын-даа сонургаваан, бисте тудугчуларда кандыг бергелер таарышты турарын-даа кээп айттыр кербээн. Райком секретари эш Ирма азы райкүөс-даа даргазы эш Шаалы оларнын кайызы-даа бир эвес биске чораннар болза, тудугларга эргежок чугула херекселдер, эгээ, шалыш дээш чикетик чүүлдер чок болуп турарын көрүп каан турар ийик, оон соонда ону хандыр хемчеглерин организастапкан турар ийик. Тудуг ажалынын темпизин оожум чоруп турар чылдагаанарын олар билбейн турарлар. Тудугчулар ортузунга кижизидилге ажалы, лекциялар, беседалар чорувайн турар.

Ол дугайын делегат эш Комбу база чугаалаан. Тудуг ажалынын шынарынын багай болуп турар дугайында фактылары «Кызыл сылдыс» колхозтун партия организациязында келген делегат эш Сандип илереди шүгүмчүлээн. Делегат эш Назаров болза, партия райкомун мурнакчы колхозчуларнын дуржулгазын солуштурбайн, олар-биле сумелешпейн, көдээ ажал агыйнын мурнакчыларынын селтэрин чыдыдырын сонургавайн турарын шүгүмчүлээн.

Улус ажал-агыйында илереп турар четпестер болза, партия организациязынын партийжи-политиктиг

ажылдарынын ам-даа кошкан херечилеп турар дээрзин делегаттар боттарынын саналдарына демделеп турганнар.

Колхозтарнын баштаар черлерин ажал-чорудулгазынга партийжи контрольдун чугула айтырыгынын делегаттар Тазалжап, Өлзей, Тальчин болгаш еске-даа эштер боттарынын саналдарына чугаалап турганнар. Бо талазы-биле колхозтарнын партия организациязынын ВКП(б) райкомун четпес дузалашканын, оларны өөртөтүнн делегаттар шүгүмчүлээн. ВКП(б) райкомунун секретарылары колхозтарга барганда ажал-агый айтырыгы-биле партийжи-политиктиг ажалдың байдалын дүшүтүрбейн турарлар, олар чүгле колхозтар даргалары-биле чугаалажырынга кызыгарлашынып, а партия организациязынын секретарылары оюп эрттип турарлар.

Партия организациязынын секретарыларынын семинарын эвээш болгаш чавыс деңгелге чорудуп келген. Райкомунун килдистерин черде партия организациязынын ажалына кошкак дузалажып, ажалды эки дуржулгаларын солуштурбайн келген.

Херэжен чонун ортузунга ажалды өзү барымдалап көөр чоруктун фактыларын конференция илереткен. Райкомун херэженнер ортузунга ажал чорудар талазы-биле килдизи херэженнер чөвүлдеринин ажалын экижидип шыдаван. Эмнегелге болгаш санитариянын пропагандазы херэженнер ортузунда эки чорувайн турар. Хей-хей колхозчу херэженнерде хеп чүүрүн, бакын чугайлаарын, эки шынарлыг чем белеткээрин билбес таварылгалар бар.

Комсомол ажалына удуртулганын кошкак байдалын делегаттар чөптүг шүгүмчүлээнер. Районун комсомол ажалын экижидер хемчеглер дугайында шиттирлерин партия райкомун хей үндүрген, а оон херек кырында күөселдезин эки орнισταваан.

Идеология ажалында улуг четпестер бар. Эрткен өөредилге чылында партия чырдышкынын четкизи 11 политшколалар болгаш бөлүмнөр өөредилге программанын дооспаан. «Сталинчы орук», «Кызыл сылдыс» колхозтарда болгаш Нарында политшколалар түнел безин үндүрбээн. Партия райкомун пропаганда ажалын дыка четпес удурткан.

Ол ышкаш еске-даа четпестери делегаттар илереди, конференциянын ажалына идепкейлиг киришкенер.

Конференция партия райкомунун болгаш ревизия комиссиянын таа саставын сонгаан.

Райкомун бир дугаар пленуму партия райкомунун секретарыларына эштер Ирма, Елизаров, Ламажап оларны сонгаан.

БОРОДИНО. Сентябрьның 7-де орус шериглер биле Наполеонун армиязынын аразынга болган Бородино тулчушкунун хүнүнден бээр 140 чыл ою болур.

Чурукта: Бородино тулчушкунунга өлгөн орус шериглерге тураскааткан тураскаалдык чанында Москванын пионерлери.

Чуруу Г. Липскеро биле Н. Ситниковтуу. СЭТА-нын прессклишези.

Киевтен чагаа

Сталинчы шаандалдын лауреады чогаалчы Салчак Токанын «Аратың сөзү» деп тоожуун украин дылга «Витчина» («Ада-чурт») деп журнал парлап үндүрген. Ол болза, украин дылга парлатынган эң баштайгы тыва чогаал болур.

Тыванын чечен чогаалчы сонургал Украинада улгадып турар болгаш акы-думалышкы украин улус биле Тыванын ажалчы чониянын культуралыг харылзасы улам-на күштелер.

Ю. НАЗАРЕНКО. Киев хоорай.

Солун лекция

Август 8-ге ВКП(б) Тыва обкомунун коллективинге Кыдаттын Демократтыг Улус Республиказынын чедишкенин дугайында кончуг солун лекция болган. Ук лекцияны ССРЭ-ниң эртемнер Академиязынын аспиранты эш Ити номчаан, аңаа ВКП(б) обкомунун секретарынын, килдистер эргелекчилери база олуршканын.

Лектор болза, Кыдаттын Улус Демократтыг Республиказынын тургустунганын, аңаа бистин Совет күрүневистин улуг дузаламчызын, бистин большевик партиятын Кыдаттын коммунист партиязынга алдар-хавыялыг болганын, эрткен ийи чыл ажыг үенин иштинде үлетчүр болгаш көдээ ажал-агый талазы-биле Кыдаттын чедип алган улуг чедишкенин санап чугаалаан.

А. АКАРА.

Дус бүдүрүлгезинче сагыш салыр

Ажал-ишчи байдалга ылаптыг ажылгаар болза, Өвүр районда Дус-Даг дус талазы-биле төгүмөс байлакты, ол чүгле область эвес, Бүгү-эвилеп уjur-дузалыг чер, оон дузайыг шынары база бедик.

Районун хереклекчилер нитиледийден ук черге дус бүдүрүлгезин организастаанындан бээр үр болган. Элээн чылдар эртсе-даа ук черде сайзырал чок, мурунку хевээр, сан талазы-биле 4 чавыг бакын бар, оларнын чүгле чангызын ажаллап болур.

Бүдүрүлгедэ үр чыл ажалдап келген, хүн нормазын үргүлчү 130 хуудан ажур күөседип турар эш Самбуу, Очур-оол, Сүгетик, Илам-оол ышкаш мурнакчылар хей. Моон уламындан бүдүрүлгенин ай, квартал пландары үргүлчү ажур күөсетинип келген. Ынчалза-даа, ону чогуур өйүндө сөөртүп албас, ук черде шыжаар склад база чогунда дымка хей дустар үрелип турар.

Бо талазы-биле районун даргазы эш Базаан, облпотребсоюзтун даргазы эш Кошкар оларга каш удаа айтырыгы тургускан-даа болза, амдыгаа чедир түнел чок хевээр артка. Дус бүдүрүлгезинде ажалын экижидеринче чугула сагышты салыры онза негетинип турар.

С. МААДЫ Т. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Колхозтар тудугларында

Тудугнун мурнакчылары

Нитинин мал ажалын хөгжүдөрүнге малдын таарышкан чылыг кажаларын баш удур белетчеп тургызары улуг уjur-дузалыг. Бистин областын колхозчулары шаанда малдын кажазын чүгле ыш-биле кылып турганындан амгы үеде мал кажазын еске материалдардан, ылангы самандан кылып ап турар апарган.

Чаа-Хөл районда «Бай-Булу» колхозтун херэжен колхозчулары саман кылып ажалга дыка жөргөжип турар. Ол колхозтун 16 херэжен колхозчулары 57 харлы эш Нанзаттын удуртулгазы-биле 12.584 санын саманын хептеп кылган. Саман-биле эмнегенин ийи өрээл бакынын болгаш 100 тонна тараа урар складын ханазын тудуп дооскан.

Саман хептеп кылып ажалдың хүн-бүрүдө бүдүрер нормазын эштер Нанзат 110—130 хуу, Күржүкөй 120—130 хуу, Уйнукай 125—140 хуу, Дапаан 150 хуу күөседип турар. Херэжен колхозчуларнын идепкейлиг сонургалы-биле кылып каан саман кажаларын колхозтун баштаар чери ажалгага үр үеде кирибейн, ол кажаларнын рамаларын, кастактарын, эжиктерин кылырын саададып турар. Оон уjurундан 80 инек кирер бир кажаа болчүг 30 аът кирер кажаа амдыгаа чедир ажаллаа кербээн.

Кылдыган саман кажаларын болгаш бакынарын дүрген ажалга кирири-биле колхоз баштаар чери шынгыг хемчеглерин адыры негетинип турар.

С. ЧАНЧЫ.

Херэженнер саман бүдүрүлгезинде

Чаа-Хөл районда «Бурунгаар» колхозтун тудуг ажалында 17 херэженнер коммунист эш Калгырын удуртулгазы-биле саман бүдүрүлгезинде улуг сонургал-биле идепкейлиг ажалдап турар. Олар ам саман-биле хаван болгаш куш кажазын тудар дээш 20.664 саманын хептеп

кадыргайнар. Саманчылар саманын хептеп кылырыга баштайгы үеде мергежил чок турганындан сөөлгү үеде ол ажалына мергежил, бүдүрер ажал нормазын саманчылар Мага, Дарыма, Бижик, Дарый олар ажур күөседип турар.

С. САНДАК.

Тудуг бригаданын ажалын күштелдирер

Колхозчулар сууржудар ажал колхозчу амыдыралды культуружудуп, чекеткелдеринин эң чугула чепсез болур. Көшкүн бидаргай ажал-агыйлыг чораш, эзулуг чаагай колхозчу амыдыралды тургузуп шыдавас деп чүвени колхозчулар практика кырынга көрүп, сууржулга ажалына дыка идепкейлиг кирип турар. Ындыг чугула ажалды Эрзин районда «Чаа орук» колхоз чугула албайн, ала-чаагаарлашкыч киирип турар. Колхозчулар, сууржуданын улуг уjur-дузанын барымдалааш, культураны болгаш чуртталганын тудугларын кылырынга тайгада 8476 чудуктарын белеткээш, 5430 чудукту чер агычче сөөртүп алган. Колхозтун төвүндө чүгле 260 чудукту сөөрткөн.

Колхозтун баштаар чери тудуг бригаданын быжылгаар талазы-биле кичээнгей салбаан, амгы үеде тудуда бүгү колхозчуларнын чүгле 8,1 хуузу кирип турар. Сиген, тараа

ажалап алышкынын үезинде тудуг бригаданын колхозчуларын еске-еске ажалдарже чорудуп турганы-биле комсомолчуларын чудук сөөртүр бир бригаданы шуут дүшкен. Колхоз баштаар черин даргазы эш Таваажал, партия эге организациязынын секретари эш Ензак олар тудуг бригаданын ажалын удуртпайн, тудуг ажалыны кичээнгейни кошкак салып турар.

Тудуг бригаданын партиянын политик-массалыг ажалдарын, ылангы илеткелдерин, лекцияларын, беседаларын, солун номчулгазын доктаамал эвес чорудуп, ону бедик деңгелге көдүрбейн турар. Тудуг бригаданында хана солуну, көргүзү болгаш хүндүлөп самбыразы үнөй, мурнакчылары аңаа илеретпейн турар. Тудуг бригаданын четчелеп, оон организасташкыныга кичээнгейни салыры колхоз баштаар чериден негетинип турар.

Н. ОЧУР-ООЛ.

Область театрынын көргүзүглери

Областын национал театрынын артистери Чаа-Хөл районун төвүндө боттарынын концерттиг көргүзүглери август айнын эгезинде эрттирген. Район төвүнүн чурттагыч чон артистеринин ол көргүзүүн улуг сонургал-биле манап тургаш уjur-рашкан. Артистер чонун үр манап күзедин нитизи-биле хандырып шыдаан болза-даа, концерт көргүзүлгезинин үезинде дыка улуг четпестер бар болуп турган.

Концертти көргүзүлдө театр удурткучуларынын, ылангы бөлүктү баштап чораш эш Өлзей-оолдун чедир көрбейн барган чүүлү болза, көргүзөр дугаарлары таарышты кылбааны, чижээлээрге, чамдык дугаарлары көргүсө чогуур таарышкан үелеринде эвес кылып турары болган. Ынчангаш концерт сөөлүр-рөп чорда көрүкчүлерин элээн хейл концертти каггаш чоруп турган.

Артистер бөлүүнү удурткучузу

эш Өлзей-оол бодунга таварышкан рольдарны дыка куду деңгелге эрттирп турган. Көрүкчүлөр ол дуржулгалыг артистерин ындай чедимче чок түнелдерин черле манавайн турган болгаш хөлчөк эпюсюкчүлүк нар. Артистер ырлары болгаш еске-даа көргүзүглери дыка куду деңгелге күөсеткелээ.

Областын национал театрынын артистери көдээ районнарже үнерде шынгыг белеткенири негетинип турарын ол болган таварылга айтып турар. Бистин областын районнарында ам дүжүт алышкынын болгаш күрүнеге тараа дужаалдазын болгаш үези эгелеп турар болгай. Область театрынын ажаллакчыларынын амгы үеде чугула сорулганы болза, көдээ ажал-агый ишчилеринин культуруг негеденин бистин шөлдериэске барып долузу-биле хандыры болур.

М. СУНДУ.

Колхозна шеф дузаламчызы

Колхозтарнын мал чени белеткээрине шеф ажалы улуг дузаны чедирип турар. Чаа-Хөл районун Федоровка суурнун ажалчы, албан хаакчытары суурнун деискээринде турар «Октябрь 30 чыл ою» колхозка шеф дузаламчызын дыштанып хүнүндө чедирип турар.

Баштайгы шефтээшкни ажалынын түнелдинде шефчилер силос салыр 3 улуг онгары каскаш 120 тонна силосту чурум эзугаар эки шынарлыг кылдыр силостоп берген.

Шеф ажалына Федоровка суурнун клуб эргелекчизи эш Бердэва, ол ышкаш шефчилерден эштер Зерникая, Колчакова, Новикова, Горьянов олар эң идепкейлиг киришкенер. Федоровканын партия эге организациязынын секретари эш Солдатова шеф ажалында 57 кижини организастап кириген. Шефтээшкни ажалы ам-даа үргүлчүлөп турар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Анык чылгычыларын чедишкени

Чөбү-Хемчик районун Чадаана сумуда «Искра» колхозтун чылгычы коммунист эш М. Чамыян колхозчу чылгы мал ажалы дээш бүгү күжүн салып турар. Чылгы малдын эдержилгезин чөп чорудуп, кышкы үеде ажаалгазын, оларын эки таарышты организастап, маалды хүр ажырганы-биле бо чылын эш Чамыянын хайгааралында турар чылгыдан 47 белер төрөөн. Оларын куду алунарны бүрү меңди өстүрүп турар.

Нитинин чылгы мал ажалына оон түнелдиг куш-ажылды үнелеп көргөш, эш Чамыянын райош Советинин күөсөкчи комитетинде 500 рубль-биле шаңнаан.

Колхозтун малчынарынын «Малчын» деп хана солунун эш Чамыян редакторлап, ам 8 удаа үндүрүп турар. Солунун арынарынга малдын ажаалга кадарылганын, зоотехниктиг сумелерин болгаш еске-даа айтырыгынын чырыдып турар.

М. КОНГАР-ООЛ.

Чаа өөредилге чылынга школаларын үлегерлиг белеткээр

Ажалчы чоннар депутаттарынын Бин-Хем район Советинин чоокта чаа болуп эрткен IX сессиязында 1951—1952 өөредилге чылында школаларнын өөредилгезинин түнелдин болгаш чаа өөредилге чылынга белеткелдерин дугайында районо эргелекчизи эш Чигридовтун илеткелни чугаалашкан.

Эрткен өөредилге чылында районун элээн хей школалары өөредилге кижизидилгелиг ажалдарга эвээш эвес чедишкенин чедип алганын сессия демдеглээн.

Районун школаларында өөредилгенин шынарын эрткен чылдарда деңгелге элээн экижиткен, башкыларын идея-политиктиг деңгелин бедиткен башкылар хей. Башкылар Селена, Матюшкына, Очур, Мельникова, Өлзей, Мастяев болгаш еске-лер-даа башкыларын ажалына багай эвес түнелди чедип алган болгаш өөредилгенин эки түнелдин көргүскенер.

Ындыг болза-даа 1951—1952 өөредилге чылынын нити түнелдинде четпестер эвээш эвес болган.

Бүгү-нитинин өөредилгезинин дугайында сталинчы хоолуну ботандыраарына материалдык базалар турда-ла ону багай ботандырган. Көдээ Советтер болгаш Туран хоорай Совети школа назмыг уругларны өөредилге долузу-биле хазра тудуп шыдаван. Өөреникчилерин өөредилге үзүп, чанаттаар чоруп-биле шынгыг демиселди кылбайн турган.

Эрткен өөредилге чылында чамдык школалар өөреникчилерин быжыг билгенин шынгадып алырын чедип ап шыдаван. Оон түнелдинде районун школалары өөредилгенин шынарын шитизи-биле 87,6 хуу күөсеткен. Оон кол-ла чылдагааны

болза, ол школаларнын башкылары өөредилге-кижизидилгелиг ажалды чорударда хей-нитинин деткимчезинге даянмайн, боттарынын идея-теоретиктиг билгин бедитпейн турарында болгаш башкыларын методиктиг деңгелин бедитпейн турарында болуп турар. Ындыг башкыларга Шаврина, Проскуракова, Бояркин, Ермоленко, Баву болгаш еске-лер-даа хамааржыр.

Районун школаларында комсомол болгаш пионер организациязыны өөреникчилерин эки өөредилгези дээш кошкак демисеип турганында пионер организациязынын 723 пионерлеринде 61 кижини, а комсомолчу школаларын иштинде 9 кижини багай өөргөнгөн.

Келир 1952—1953 өөредилге чылында школаларын белеткелни кончуг багай чоруп турар. Районун 10 школаларын иштинде чүгле Ленинка суурнун эге школазы (эргелекчизи эш Жигалёва), өөреникчилерин хүлээп алырында белен болуп турар. Ол суурда «Искра» колхозтун баштаар чери (даргазы эш Аймык) дузаламчызы-биле чүгле школага эвес, харын башкылар одаарына ыяшты белеткээш, оон хей кезини школа чанынга сөөртүп алган.

Районун еске школаларында септеле ажалы амдыгаа чедир багай чоруп турар. А көдээ болгаш хоорай Советтери школаларын өөредилге чылынга белеткээринин ажалын багай удуртуп турарлар. Чижээ, Устүү-Дарлаг Көдээ Советтин деискээринде үш школаларын септеле-зи багай чоруп турар. А ол көдээ Совет болза, ону дүргедер дугайында кандыг-даа хемчег албайн турар.

Тураннын чеди чыл школаларын

чаа интернадын тудуун эңир чылын-на эгелээн. Ынчалза-даа ол тудуг бо чылга чедир тоозулбаан. Район Советинин күөсөкчю болгаш Тураннын хоорай Совети ол тудугну доостураарына ажалгаар акша-хөренгени үндүрүп бербейн турар болгаш аңаа ажалдадыр ажалчы күжүн ынаар организаставайн турар.

Школаларны одаар ыяш-биле хандыраарын талазы-биле ажал барык-ла чорбайн турарын сессияга депутаттар боттарынын саналдарына шүгүмчүлээнер. Районун школаларына 4110 кубометр ыяшты белеткээш, школа чанынга сөөртүр уjurлуг турган-даа болза, ам ол ыяштардан чүгле 1000 кубометр дээш сөөртүргөн. «Искра», Кочетов аттыг колхозтар ышкаш чамдык колхозтарнын баштаар черлери школаларга одаар ыяш белеткээринин талазы-биле боттарынын чарган керээлерин безин күөсетпейн турарлар.

Эш Чигридовтун илеткелдин талазы-биле санаал берген эштер район Советинин күөсөкчюлүн болгаш көдээ Советтеринин база Тураннын хоорай Советинин талазында школаларны чаа өөредилге чылынга белеткээринин талазыны багай сагыш салып турары болгаш школалар септелегизинде бар улуг четпестери большевикчи шүгүмчүлгелге таварыштырышаан, ол четпестери узуткаарына үтлүг саналдарын бергенер.

Район Советинин сессиязы школаларын чаа өөредилге чылынга белеткелин августун 15-тин бетинде бүрүн дооскан турарын хемчеглери айткак шийтирини хүлээп алгак.

С. МААДЫ

Совет тургузут

Социалисттик чарыштын II кварталда түңнели

Районун көдээ Советтеринин аразында социалисттик чарыштын II кварталда түңнелин Бай-Тайга район Советинин куускомунун хураалына чугаалашкаш бадылаан.

Социалисттик чарыштын бирги черин Шуй суму Совети алган, ийгини черде Көп-Сөөк суму Совети болган.

Шуй суму Совети болза, улуг башкы эш Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгелерин хуусаа бетинде чедикширинин кууседирин биле сумунун бүгү активтерини организастан, оларны ажил-агыйнын сорулгаларын кууседиринче хаара тудуу, суму Советинин чанында доктаамал комиссияларны дамчытыр колхозчуларнын болгаш хуу ажилдыг хамаатыларнын ортузунга организа-массалыг ажилдарны онза күштелдирип чоруткан.

Партиянын, чазактын шийтирилери, көдээ ажил-агый артелинин Уставын колхозчуларнын ортузунга тайылбырлап таныштырырын организастан турганынын түңнелинде колхозтарда күш-ажылдын бүдүрүчүлүгү, чуруму экижэн.

Эрткен үенди дургузунда суму Советинин сессиясын 6 удаа, активтер-биле катышкан хураалды 18 удаа кылган. Аңаа ажил-агый, культуру тургузушкунунун кол айтырылганын чугаалажып, шийтирилген турган.

Үндүргөн шийтирилери күчүлгөндө хыналдазынче улуг кичээлге ийин салып, ону кууседиринче ажилчы чонун эки организастан. Оон түңнелинде «Мурнакчы» колхоз тарылга планын чогуур хуусаазында бедик агротехникти шынарга дооскан. Сумунун хуу ажилдыг хамаатылары база тарылга планын 100 хуу куусеткен.

Нийтинин малдын баш саян эстүренин планын 120 хуу куусеткен. Ону чедип аларда, колхозчу малчыларнын ортузунга социалисттик чарышты калбартып, ол чарыш-

тын хүлээлгелерин кууседир дээш организастангы ажилды күштелдирип чоруткан.

Шуй суму Советинге хамааржып турар «Мурнакчы» колхоз эрткен кварталдарда тудуг ажилынын талазы-биле чедикширинин болган. Планада 15 чуртталга бажынарнын орунуга 17 бажыны кылган, оон ишинден 15 бажыны ажылгалга дужааган, 4 мал кажаалары тудур тургаш, 600 мал кирер ийи кажанын тудуун дооскаш, ам 100 баш ишек кирер 1 кажаны тудуп турар. Ол ышкаш бажылар чурттаар ийи өрөөл бир бажынын тудуун дооскан. Тудуг ажилынын бүгү материалдарын белеткээр планын долдур куусеткен.

Суму Совети ажилчы чонун ортузунга культуру-массалыг, тайылбыр ажилын күштелдирип, ол дугайында чогуур көчмөгелерин ач чорудуп турар.

Көдээ Советтеринин аразында социалисттик чарышка ийи дугаар черин эжелээн Көп-Сөөк суму Совети бодунун алган хүлээлгелерин база эки куусеткен. Оон түңнелинде суму Советинин девискээринде «Тийелге» болгаш «Дөң Терек» колхозтар организа, ажил-агый талазы-биле улам быжыгып ажил-агыйнын планнарын эки кууседип турар.

Көдээ Советтеринин аразында социалисттик чарышка бир дугаар черин эжелээн Шуй суму Советинге район Советинин куускомунун болгаш партия райкомунун хураалында ВКП(б) райкомунун, район Советинин куускомунун сумулар аразына шилчилер Кызыл туугун тыыскап. Ол ышкаш ол хураалдан Тээли, Бай-Тал көдээ Советтеринин социалисттик чарыштын хүлээлгелеринин петеделерин четпес куусеткенин демделештирип, ол Советтеринин ажилын күштелдирип чорударынын дугайында тодаргай шийтирини үндүргөн.

М. СЮР-ООЛ.

Бижик билбес чорукту узуткаар

Чоокта чаа Чөөп-Хемчик районун Ийме суму Советинин VI сессиясы болуп эрткен. Ол сессия күсүк ажилдарнын айтырылгалары-биле кады чонун бижикти биче билер болгаш билбес чорукту узуткаарынын талазы-биле айтырыны чугаалашкан болгаш бижик өөрдалгезинин бөлгүмнерин тургузар деп шийтирини үндүргөн.

Ол шийтири Ленин аттыг колхозта боттандырып эгелээ. Тус-тус

бригадаларда бижик бөлгүмнерин организастан, ол бөлгүмнерин башкылары-биле шырап билгилг иштерин томуйлаан. Бөлгүмнер өөредилге херекселери-биле хандырылган.

Ол бөлгүмнер ам ажилдап эгелээ. Сиген ажаал алырынын бригаданында 25, тудуг бригаданында 23, ногаа бригаданында 12 колхозчулар бижикке өөренип турарлар.

О. ЧИМИТ-ДОРЖУ.

ЧАГЫГНЫ КАЙНААР КИИРЕРИЛ?

Барыш-Хемчик районун төвү Кызыл-Мажалык суурда районун столоваяны кончук багай ажилдап турар. Столоваяны ишти ургучу-че иригил турар: столдарнын кыры ашатынмаан, баштай чемнигени кижилерин чемниг арты ында-ла чыгып чыдар, оон туржук, чем саваларын безин четче чугбайн турар. Столовадан чемниг дээр кижилер талон бижидип алыр черин безин тыпай баргылар чүдүлдер бар.

Рапо столоваянын багай ажилы бо чылдык июль 16-да болган чангыс факты-биле четче көргүзүп болур. Эзээн хөй чемниг дээр кижилер столдарга олургулапкан. Чемниг дээринин аразында Бай-Тайга районче командировкалап бар чоранаар база бар, олар машиналарын тургузуп кааш манап олурганнар.

Чемниг дээр кижилер 35 минута эрткенде чем дажыкчызындан чагы алырын дилээ. чем дажыкчызындан: «Бичи-ле манаптынар, дораан келир бис» дээш база сурап барган. Ол аразында 1 шах эрткен. Ам-на бир дажыкчы чемнигчилерин чанынга көстүп келген.

Х. КУНГАА.

Нолхозтарга уруглар яслизин организаастаары чугула

Колхозчу херээженер көдээ ажил-агыйнын яны-бүрү алдырларында массалык-биле кирип, улуг ажилдарны кууседип турар. Мал чемнигнин белеткелени чогуур хуусаада бүрүн кууседип алырынче болгаш дүжүт ажаал алышыкыныга колхозчу херээженеринин күжүн чөп организаастаары чугула айтырыг. Эрин районун колхозтары күш-ажыл кылып шыдаар бүгү колхозчу херээженерни ажилга четчези-биле кириштирбей, ылангыла уруглар яслилерин организааставайн турар.

Амгы үеде колхозтарда эзээн хөй херээженер ажилга киржип шыдавайн турар. «Коммунизмче орук» колхозта күш-ажыл кылып шыдаар 42 херээженер, «Кызыл сымдыс» колхозта 34 херээженер чаш уруглардыг болган ужурунда, ажилга киришпейн турар. «Сталинчы орук» колхозта чамдык чаш уруглардыг херээженер база-ла ажил кы-

лып шыдавайн турар, чүге дизе, ол колхозта уруглар яслизи организаастатынмаан. Ам сорулга болза, колхозтар баштаар черден не херээженерни уруглар ажаарында чогуур таарымчалыг байдал-биле хостап, оларны күш-ажылга организастангы кириштирери чугула негетинин турар.

Районда чүгле «Чаа орук» колхозта ясли тургустунган, ыналдада, ук ясли чогуур чурум эзугаар эки таарымчалыг байдал-биле хандырттынмаан. Колхоз бүрүзүнге эки деритингени ясли херек. Оон-биле чергелештир бичи уруглардыг иелер уругларын яслиге тургускаш, колхозтун ажилынга илпеккейлиг кириж ужурулуг. Ясли болза, не херээженерни чүгле уруглар ажнарындан хостаар эвес, херин чаштарны кижизидип доруктурар сорулгалыг.

К. НУРЗАТ.

Школаларнын чаа өөредилге чылынга белеткели

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле).

1952—53 чаа өөредилге чылынга Тоюу районун Тоора-Хемде эш Буганова эргелекчилээн, Сейбиде эш Тулова эргелекчилээн эге школалар үлөгелер белеткетинген.

Бүгү септелгени эки чоруткан деп демделел-биле ол школалары күрүнө комиссиясы хүлээп алган.

Ындыг болза-даа районун өске школаларнын өөредилге чылынга белеткели амдыга чедир доозулбаан «Советтик Тыва» колхозтун эш Самбайлык эргелекчилээ эге школанын кырызы пеккалары кылдынмаан болгаш школанын ишти четче чугайлатынмаан.

Тоора-Хемде эш Шогжалдык эргелекчилеп турары эге школанын пеккалары, столоваянын тудуг-септелгези доозулбаан болгаш Сыстыг-Хемде эш Самодурова эргелекчилээн эге школанын столовазы, кырызы, чунар-бажыны чедир кылдынмаан болуп турар.

«Май 1-зи» колхозка бо өөредилге чылында ажилдар чаа школанын тудуунун колдуу доосуп турар. Ындыг болза-даа бо школанын тудууну нарын херекселери кылдынмаан.

Районун школаларнын парта, доска болгаш өске-даа чугула херекселерин кылырын чыгыш Тоора-Хемин раппромкомбинаты дүзүлгө алган-даа болза, ол чыгыны бо хүнге чедир кууседип бербээн.

Школаларнын өөредилге чылынга белеткеленин дугайында айтырыны июльдуң 27-де ВКП(б) райкомунун бюрозунга чугаалашкаш, школалар белеткелени август 15-те доозар дугайында доктаалды хүлээп алган.

Ол доктаалды кууседир-биле ажилды эде тургусканындан школалар белеткеленин ажилынын темпили дүргөдөдир.

К. ДАСТАЯ-ООЛ.

Септелгени дүргөдөдир

Эрин районун Нарын сумузунда 7 чыл школазынын септелгени чаа өөредилге чылынга белеткел талазы-биле кошкач чоруп турар. Чаа өөредилге чылынга белеткел кылган чүдүлери болза, 30 чаа—оруннар, 7 парталар, 10 табуретка немей кылган, 18 стол, 40 парталар, 14 табуреткалар, 9 тумбочкаларын септээ. Дөрт кластарны доозулаан болгаш башкылар бажынарнын штукатура-лаан.

Оон-биле чергелештир школанын оттулар ыжын 1000 кубометрин белеткээр турган болза, оон херек чылынга 700 кубометрин белеткел, 400 кубометрин сөөрттүп алган, школаны 2 өөредилге самбыразы шүтчөк интернаттар четче чугайлатынмаан болгаш школа, интернаттарнын демир сүүгүзүчү чаартып содуваан.

Чаа өөредилге чылы удавас эгелээр өйү келген болгай, ынанганг школанын септелгезин кыска хуусаа ишинде доозары чугула болуп турар.

К. ЛАМАЖАП.

Каа-Хем района «Октябрь 14 чыл ою» колхоз бо чылын нийтинин малын өстүренин планын дыка ажыр куусеткен. Колхозтун сут-бараан фермазынын бызаа ажаакчылары коммунист Е. Малышова биле В. Жернова олар 30—30 бызааларны менди доруктурганнар. Оларнын бызааларнын дунхүнде ортумак дензици 650 грамм чедип турар.

Чурукта: В. Жернова эки уксаалыг бызаазы-биле. Чуруу А. Ермолаевтин.

Колхозтарны организа, ажил-агый талазы-биле быжыглаарына төлевирлиг страхованиенин ужур-дузазы

1940 чылдын апрель 4-те ССР Эвилелиниң Дээди Советинден үндүргөн ыяавыла төлевирлиг страхование дугайында Хоойду болза, колхозтарны организа, ажил-агый талазы-биле быжыглаарына, тараанын дүжүттүүн бедидеринге, нийтинин мал ажилын сайырадырынга болгаш хөгжүдеринге, совет ажил-агыйнын бүдүрүкчү күштерин өстүренинге дузалаар сорулгалыг.

Төлевирлиг страхование болза, болган айыылдарнын түңнелинде таварышкан каража-когаралдарны чүгле эгидип бээр эвес, херин тарылганын болгаш нийтинин мал ажилын хөгжүдеринин планнарын кууседиринге, колхозтарнын эжомом болгаш сан-хөө талазы-биле күчүшүдалын өстүренинге, колхозчуларнын чаагай чоруунун нийти өзүлдөзүн иди берип турар.

Чижээ, чазын болгаш күзүн чажып тарып тарааларны камгалаар талазы-биле төлевирлерни тарылганын херек кырында тараан шөлүндө эвес, херин ажилчы чоннар депутаттарынын район Советинин куускомундан бадылаан тарылга планынын шөлүн барымдалаап санаар болгаш төлевирин алыр. Планадан ажыр тарытылган көдээ ажил-агый культуруларын мырынай халаска камгалаар. Тараалар өлгенде болгаш үрелгенде когараларны херек кырында тараан шөлду эзугаар эгидип берип турар.

Ынанганг тарылга планын ажыр кууседип турар ажил-агый улуг чингелдени ап турар, ынааарга багай ажилдап турар болгаш тарылганын күрүнө планын куусетпейн турар ажил-агый планын куусетпейн турар болза, тарылга планын эзугаар төлевилетинген бүгү шөлүндө страхование төлевирин элээр.

Тарылгаларын план эзугаар камгалаар чорук болза, колхозтан төлевирин-биле санатылган страхование төлевиринин түңүн эртежик төлээр артыны колхозка берип турары-биле артык күштүг болуп турар.

Партия болгаш совет чазак болза, бистин чурттуг үлөтүрүн чиг-эти биле хандырыныга улуг ужур-дузалыг эч-не үнелиг техниктиг болгаш тускай культуруларын (хөвөң, тапкы, кээшпе, хмель болгаш оон-да өске) хөгжүдеринче онза кичээлге салып турар. Бо культуруларын эч-не улуг харысалгага болгаш эч-не кудуку төлевирге камгалавышаан, Күрүнө страхованиени оон-биле дузалап турар. Солян, хөвөңнин, тапкынын болгаш өске-даа культуруларын тарылганын чаягаар болу бээр айыылдан кудуку төлевирлер-биле камгалап, яны-бүрү айыылдан ол культуруларга чедирген когаралдарын Күрүнө страхованиенин организарын дамчытыр төлөп бербишаан, чарыгдаларын совет күрүнө бодунга хүлээп турар.

Сад ажил-агыйына, виноград ажил-агыйына болгаш каттарны хөгжүдеринге дузалаар сорулга-биле бо культуруларын колхозтарга чер болганга камгалаарын чурумчуткан.

Күрүнө страхованиени болза, мал ажилынын көдүрүлүшкүнүнге болгаш хөгжүлдөзүнө улуг дузалаачыны көргүзүп, чаш малды доруктурарына болгаш камгалаарына иди берип турар. Ол сорулга-биле 6 айлан бир хар чедир назылыг үрелиг чылгы малды, ол ышкаш фермада болгаш ферма даштында! хардан 2 хар чедир үрелиг болгаш өске-даа чылгы малды; 1 хардан 2 хар чедир төлевирин; 6 айлан 1 хар чедир мыйстыг бода малды; фермаларда 6 айлан 1 хар чедир үрелиг хаванарны; 6 айлан 1 хар чедир үрелиг хойлары болгаш өшкүлери халаска камгалаар чорукту доктаалдып чурумчуткан. Ол малдар өлгенде улуг малдарга доктааткан норманың 50 хуузун хире хемчээлге страхование эгидилгезин төлөп бээр.

Оон ангыда төлевирлиг страхование талазы-биле колхозтарга улуг чингелдени берип турар. Чижээ, үрелиг малдар бар дээш онааган төлевирлерин 20 хуузун хемчээлде, мал фермаларда турар дээш — 20 хуу, мал ажилын хөгжүдеринин күрүнө планын ажыр куусеткени болгаш малдын ажаалдазынын талазы-биле эки көргүзүлгө дээш район Советинин куускомунун шийтири эзугаар 25 хуу чедир чингелдени колхозтарга берип турар. 1951 чылда бо талазы-биле бистин областың колхозтарына 112,5 муң рубль түңнүт чингелдени берген.

Төлевирлиг страхование болза, чүгле колхозтарнын көдээ ажил-агый культуруларын болгаш мал ажилын хөгжүдеринче уланган эвес, оон-биле чергелештир колхозтарнын эч-хөргезин улам ийи ажилчыларынче база камгалаарынче уланган болгаш колхозтарнын тудугларынын нийти культурулуг өзүлдөзүнө, колхозчуларнын улам ынайгы чаагай чоруунга, өртке быжыг материалдардан бажынар тудуларына колхозтарнын сонургалын бедидеринге дузалап турар.

Өртке удур камгалаалдын байдалынын талазы-биле эки көргүзүлгөлдөргү болгаш отка быжыг кырыларын (серепацканын, демирден, лифтерден болгаш өске-даа материалдардан кылган) тудугларын тудуп турар колхозтарга тудугларын, чепсек-херекселерин, дериг-херекселерин, транспорт херекселерин, продукцияны, чиг-эти болгаш материалдарын камгалаар талазы-биле онаатылган төлевирлеринин түңүндө 50 хуу хемчээлде чингелдени ыяавыла төлевирлиг страхование дугайында Хоойлунуң 30 дугаар чүдүлү эзугаар тысып турар.

Айтык чингелделерин хемчээлин болза, колхозтарда камгалаатынган эч-хөргезинин байдалын хынап көргөн актыларга үндөйлөш база өртке удур камгалаатынын байдалынын талазы-биле көргүзүлгөлдөргү болгаш отка быжыг материалдардан бажынарны, база оран-сааваларын тутканындан хамаарыштыр район Советтеринин куускомунун шийтирилери-биле доктаадыр.

Колхозтарнын эч-хөргезинин камгалаар талазы-биле страхование хандырылганын хемчээлин хуу ажил-агыйларга бодаарга колхозтарга элээн бедик кылдыр доктааткан. Чижээ, колхозка чылгы малды 400 рубль түңге, хуу ажил-агыйларга 300 рубль, колхозка мыйстыг бода малды 250 рубль, ынааарга хуу ажил-агыйга 200 рубльге камгалап турар.

Ынанганг чаягаар болур айыл таварышкан каража-когаралдын хемчээли бир дөмей болза-даа колхоз хуу ажил-агыйга бодаарга күрүнелен хөй түңнүг страхование эгидилгезин ап турар. Оон-биле чергелештир ажил-агыйнын өлген малын азы үрелген үнелиг чүдүлери дүргөн болгаш эвээш немелде чарыгдалдар-биле катап тургузуп ап болур.

Страхованиенин бүгү хевирлеринин талазы-биле страхование тарифтеринин төлевирин өске ажил-агыйларга бодаарга элээн куду кылдыр доктаатылган. Чижээ, тудугларын, продукцияны, чиг-эти болгаш материалдарын өрттен болгаш өске-даа чаягаар болур айыылдардан камгалаар талазы-биле 100 рубльден колхозтар 50 копек, ынааарга колхозчуларнын ажил-агыйларга — 70 копек, хуу ажил-агыйлар — 1 рубль 30 копек төлээрин доктааткан.

Төлевирлиг страхование талазы-биле тарифтеринин мындыг структуразынын ачызы-биле страхование объектизинин чангызынын дугайында (чижээ, бир чылгы мал, бир гектар тарылга, оон-даа өске) страхование хандырылганы элээн бедик болза-даа, хуу ажил-агыйларга бодаарга эвээш страхование төлевирлерин колхоз күрүнө төлээр.

Ыяавыла төлевирлиг страхование талазы-биле кирген төлевирлеринин нийти түңүндө 15 хууун өрт-биле, малдын өлүп хораар чоруу-биле демиселге, араатан аннарны узуткаарына үнер чарыгдалдарга шилчидип турар. Чижээ, малдын өлүп хораар чоруу-биле демисел чорудар талазы-биле 1951 чылда көдээ ажил-агый организарына 88,0 муң рубльди, 1952 чылда — 122,0 муң рубльди, өрт-биле демисел чорудар талазы-биле 1951 чылда өрт-биле демисел чорудар организарга — 195,0 муң рубльди, араатан аннарны узуткаарына 1951 чылда анныр ажил-агыйына 165,0 муң рубльди, 1952 чылда — 129,4 муң рубльди үндүрүп берген.

Оон ангыда ажил-агыйы эвес

чорук-биле болгаш көдээ ажил-агый артелинин Уставын үрээр барымдалаар-биле демисел, өлген малдарын колхозтарнын балансаларындан үндүр бижип турарынын шынын хынаары-биле колхозтарда камгалаатынган эч-хөргезинин байдалынын хыналдазын квартал санында чорудар хүлээлгени Күрүнө страхованиенин организарына дааскан.

Ол ышкаш хуу ажил-агыйларга төлевирлиг страхование-биле камгалаач чамдык эч-хөргезилерни колхозтарда камгалап турар. Страхование төлевирлерин төлээринин элээн чингелдени хуусаазынын болгаш төлевиринин хуусаазын эрттирген дугайында кудулаткан хемчээлдег хөө төлээрин колхозтарга доктааткан.

Партиянын болгаш чазактын өске хемчегелеринин ишинде ССРЭ-де Күрүнө страхованиенин болза, колхоз тургузуун быжыглаарына дузалап баш бурунгаар көрдүмзүн когаралдардан колхозтарны камгалап, өрттен болгаш малдын өлүп хораар чоруун болдурбас дугайында сагыш салып, ажил-агыйы эвес чорук-биле демисел, колхозчу кижинин нийтинин өңүзүн карап огу дег камгалаарына дузалап турарын үстүнде айтканг чижектер көргүзүп турар.

Бо бүгү болза, кыска хуусаа ишинде бүгү колхозтарны болшевикчи, ынааарга колхозчуларны — байшылдалыг болдурарынче уланган. Күрүнө страхованиенин организары болза, чаягаар болур яны-бүрү айылдан качыдаан колхозтарга хөй түңнүг страхование эгидилгезин чылды-на төлөп берип турар. Чижээ, Улуг-Хем районда «Күш-ажылдыг хостуу» колхоз чүгле 2 баш үрелиг чылгы мал өлген дугайында 22,0 муң рубльдиң страхование эгидилгезин алган, Чөөн-Хемчик районда Жданов аттыг колхоз өрттенге автомашина дугайында 12,4 муң рубльди, Бий-Хем районда Ленин аттыг колхоз көдээ ажил-агый культурулары өлгөн дугайында 9,8 муң рубльди, олар районун Сталин аттыг колхозу 8,3 муң рубльди, Кызыл районда «ТАРН XII улуг хурал» колхоз көдээ ажил-агый культурулары өлгөн дугайында 6,2 муң рубльди алган болгаш оон-даа өске.

Колхозчулар болза, бодунун колхозунун эзулуг ээпери болуп, бүдүрүлгенин чепсек-херекселени болгаш акша хөргезин эргелеп турар, дүжүт, орулгалыг чорук, бай-шыдалар амыдырал олардан хамааржыр деп чүвени көдээ ажил-агый артелини чижек Уставы чугаалап турар.

Ыяавыла төлевирлиг страхование дугайында Хоойлунуң утка-шынарын колхозтар баштаар черлеринге, колхозчуларга шын тайылбырларын, страхованиенин ажил-агый политик-талазы-биле ужур-дузанын илдерини, төлевирлиг страхование колхозтарнын организа-ажыл-агый талазы-биле быжыглаарына дузалап турарын болгаш оларнын эч-хөргезини чок болганда чугула дузалаачыны колхозтарга көргүзүп турарын тодаргай чижектерге көргүзери страхование инспекторларынын чугула сорулгалыг болур.

Ыяавыла төлевирлиг страхование талазы-биле тайылбыр ажилы кампания эзуу-биле чорутунар эвес, харын кайы бир үеде чорудар ажилдын характер байдалына таарыштыр хүн-бүрүде чорутунар ужурулуг.

Көдээ ыяавыла төлевирлиг страхованиени чорудар талазы-биле ажил болза, политиктиг улуг хемчегин денгелинге тургустунар болгаш көдээ ажил-агый үндүрүүн, тараа белеткелерин болгаш өске-даа ажилдарны чорударынын талазы-биле чугула ажилдарга ханы харылсаалыг чорутунар ужурулуг.

В. МИТРАШКИН, Күрүнө страхованиенин Тыва область эргелелинин эч-хөргези камгалаатын талазы-биле улуг инспектору.

Колхозтарда ревизия комиссияларынын ажилын экижидер

Чаа-Хөл района дыка хөй колхозтарнын ревизия комиссиялары чыл эгезинден бээр колхозтарнын ажил-агый чорудулганынын хыналдазын чорутпайн турар. Ол—колхозтун сталинчы Уставты үрөп турарынын бир херечизи болур. Районун көдээ ажил-агый килдизи колхозтарда ревизия комиссияларынын ажилын контролдоп, оларнын ажилын чогуур өйүндө удуртуп, баштавайн турар. Оон чылдагыны-биле

Сталин аттыг колхозтун ревизия комиссиязынын даргасы эш Биче-оол бо чылын чангыс-даа хыналда кылбаан, харын сумуда майгын эргелекчиинде ажилдай берген, бодунун сонгулдалыг ажилын шуут каган. Ол колхозта мал фермазынын өтчөгү, үчөгү ажилы дыка сандаргай болуп, оон эргелекчизи эш Стал-оол ургүлчү арагалар, ферманың орулгалыг болур 600 рубльди бодунга ажилгаан.

Ол ышкаш сандаргай өтчөгү, үчөгү болгаш Шверник аттыг колхозтарда бар. Район организацталары, ылангыла районун көдээ ажил-агый килдизинин инструктор-бухгалтери колхозтарны кезип турган, оларнын ревизия ажилы чогуур негелдезинге чедир ажилдары негетинин турар.

С. ЧАНЧЫМ.

Жак Дюкло политиктиг нугулдекчилерни илередип тур

ПАРИЖ. Франциянын коммунисттик партиясынын ТК-нын секретари Жак Дюкло, оон демделген дептеринден ушта бижээш, утка-шынарын өш-биле нугулдеп өскерткен чүүлдү «Фигаро» солун парлап үндүргенине холбаштыр, 1952 чылдын июль 23-те «Фигаро» солунун редактору Пьер Бриссонга чагаа чоруткан болгаш ук чагааны «Фигаро» солунга парлап үндүрерин негези. Ол чагаа парламентта төлөлдө, Жак Дюкло «Фигаро» солунга парлап үндүрерин судка киргизген болгаш «Фигаро» солунга чоруткан болуунун чагаанын холгазын ында кошкан. Ол чагааны «Юманите» солун август 1-де парлап үндүргөн. Жак Дюклоуну чагазында чугаалап турары болза:

Июль 22-де силер «Фигаро» солунга Габриэл Робиненци ат салганы «Бармада» деп эгелиг чүүлдү парлап үндүрдүрер. Ол чүүл болза, бо чылдын май 8-те мезон алыскаан хуунун политиктиг болгаш экономик демеделдер бижири дептеринге хамаарышкан чүүл болган.

Ол чүүлде силер мезон адаанда домакты кирген тур силер: «Бистия чөптүг эвес дайнымыс (Вьетнамда) араатанзыг каржы чоруктарже шилчип кирерини эргежок чугулазынча албадап турар». Силерин ол домакты ында кирип турар сорулгандар дээрге, харын коммунисттер калдык дошкун чоруктарже шилчип кирерини эргежок чугулазынча дугайып чугаалап турар деп улуска буюрдуларин оралдашкан нугул болурундан өске чүү-лаа эвес, а ынаачага херек кырында коммунисттер болза, ындагы эвес, харын чөптүг эвес дайныны үргүлчүлөр чорук араатанзыг каржы кем-бурууларын үлгедиринге чайлаш чок чедирип турар деп чүвени буюрдуларин бодулар кончук эки билип турар силер. Шак ынаачага Вьетнамда дайныны кысып үндүргенини болгаш ону үргүлчүлөп турарынын кем-бурууларын коммунисттер деп көздүрдү-ле туруп нугулдеп турар чорук кара-сагыштыг, базым-дыр. Чогуу херек кырында үлгедирин турар араатанзыг чоруктарын шын-ныг фактыларын илередип көргүзөр дээр болза, 1949 чылдын июль 20-де «Темуньяж кретьенде» парламентин Жак Шегарнын чүүлүн көргүзөргө-ле четир.

Оон аягыда Силер болза, Вьетнамда дайныны соксадыр сорулганы-биле улус массаларны мобилизас-

таар дээш бистия чорудуп турар ажил-чорудулгавысты силер «сүлчээ» деп «бүзүрдерин» база оралдап турар тур силер. Шак мындагы байдалдын үзүндө «Фигаро» солун болза, президент Хо Ши Мин-биле дугуржулгаларын чорудуп тургаш Вьетнамга тайбычдылганын чедип алыр дугайында чүве чугаалааны дээш «Кижини эргелери-нин лигазынын» сьездизини төлө-лөөлөрн буруударын негезинден өске бижири чүвени чок болуп турар.

Коммунисттик партиянын политик-казынага хамаарыштыр чүве бижээш «Фигаро» солун болза, «күчүлөдүн» актызын белеткээр болгаш тайбыч дээш демиселчилерге удур илест сүрүшкүнү чорударына таарым-чалыг байдалды тургузар» талазы-биле Пинейини чаазанын политик-казын илередип турар уткалыг кылдыр билидип турар өстөрүн нугулдеп, менээ хамаарыштыр туруп бижип турар-дыр. Ынчангаш «Фигаро» солун коммунисттик партиянын политик-казын бижип көргүзөр деп алган, херек кырында чазактыг политик-казын көргүзүп турар чоруну чүвени херек кырында шыныга канчап-даа дүүшпезин ол боду эки билер деп чүве база-ла тодаргай. Ол дээрге, июль 17-де «Фигаро» солунга парлап үндүргөн мезон демделген дептеринден ушта бижээш үзүндө Пинейини ча-заанын баш бурунгаар көрүп кылганы ийикпе, азы хүлэп алганы хем-чеглерин санап көргүскени ышкаш тодаргай болуп турар.

Мен «Фигаро» солун-биле сөс кажыр деп бичи-даа бодал салбайн турар мен, харын мезон дем-делген дептеринден ушта тыртып алгаш барган демделгендерини шын утка-зын нугулдеп өскерткен, оон-биле ак-сеткилдиг номчукчуларын мезе-лээр дээш Силерини ол чорудуп турарына оптуг авыазынын чорунун ол чижектерини дугайын демделген каарын күзөп түр мен. Ынчаарга чогуу мезон өстөрүмүн утка шы-ларын кайы хире нугулдеп өскерттип алганын мезон бодумга база эки билинмес болуп турар.

Ынчангаш национал хуралда мезон коллегаларынын мурнунга бо айтыр-гыларын салыр эргемни бодумга камгалап артырып алыр апарым чугаа чок. Бо харыныны хоойлу эзууга парлап үндүреринери диле-п, а бир эвес херек болза, неген тур мен.

(СЭТА).

АКШ-та ажил соксадышыкынын шимчээшкени

НЬЮ-ЙОРК. Ажил төлөвирин бедидерин негези-биле Чикагонун металлургия бүдүрүлгелеринин ажилчынары ийи айнын ажил соксадышыкынын дооскаш, ажил-даарын база катан соксадыр жуур-га таварышканын деп чугаалап турар, Чикагодан келген корреспон-денцияны «Дейли Уоркер» солун парлаан. Ам олар мөлчүгөлдүн күштелгенине удурланып, ажил соксадышыкынын кылып турарлар. «Бүгү-нитини ажил соксадышкынын үзүндө чидирген шаг-үе-ни чедип алыр дээш компания болза, калдыг корум-нурумну тургузуп турарын Чикагонун мурнуу районна-рын ажилчынары буруу шаап турар...» деп ол корреспонденцияда чугаалап турар.

Компания болза, ажилчынарын саяын кызыргаш, ажилды оон мур-нунда турганы хемчээл-биле кылы-рынча албадап турар жуурунда «Юнайтед Стейт Стал Корпо-рейш» компаниянын заводунун элзэн каш чүс ажилчынары ажил соксадышыкынын кылып турар. Ажилчынарын саяын көвүдетпейн, ажил төлөвирин улгатырбайн тур-гаш, продукцияны кылып үндүрерин 40 хуу улгатырар чорукту компания-нын негезинге удурланып, «Илленд Стал» компаниянын демир кылар заводунун ажилчынары ажил сок-садырын чарлааннар.

Металлургия үлөтүрүнүн бүдү-рүлгелеринде күш-ажылды аартга-дып турарынын дугайында херечи-лед турар өске-даа барымдааларын ук солун бижири турар. Компаниялар болза, оон мурнунда керээлери бол-гаш профвилелдерини удурла-

(СЭТА).

АКШ-та у жар-чүүлдүн айыылы

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин корреспондентизини АКШ-тын Калифорния штатынын Сан-Диегодан меделеп турарын эзууга алырга,

август 5-те Сан-Диего району да-дай кырынга «В-36» деп америк бомбачы у жар-хеме чазылган.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустун армиязынын Кол командьлалынын дындады

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демок-раттыг Республиканын Улустун ар-миязынын Кол командьлалынын ав-густ 7-де меделээни болза:

Кореянын Улустун армиязынын катыжышкынары эрткен хүнүн дургузунда бүгү фронтларга камга-лалдын тулушкуннарын тус-тус участоктарга чорударын үргүлчү-лээн.

Август 7-де Улустун армиязынын зениттик артиллерия кезектери бол-гаш адыгы-аңчыларын отрядтары тайбыч журттакчаларыг районна-рын бомбалаарына болгаш пулемет-биле боолаарына киржип турган дайынын үш самолөдүн андра аткан болгаш ийи самолөттү үрөй аткан.

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демок-раттыг Республиканын Улустун ар-миязынын Кол командьлалынын ав-густ 8-те меделээни болза:

Эрткен хүн Улустун армиязынын катыжышкынары кыдат эки-тура-чыларын кезектерини сырый дет-кимче-биле фронтунун айгы-ангы участоктарына камгалалдын тул-чушкуннарын чорудуп турган.

Бо хүн Улустун армиязынын зениттик артиллериязынын болгаш дайынын самолөттөрүн кедеп ады-гы-аңчыларын кезектери дай-зынын 4 самолөттөрүн андра ат-кан болгаш 2 самолөттү үрөй аткан.

(СЭТА).

Павымынчжонда хамаарышпас зонанын дугайында дугуржулганы америкнаарнын база үрөөни

ПЕКИН. Синьхуа агентилелинин корреспондентизини Кэсондан ав-густ 5-те дамчытканы болза:

Америк реактивтик самолөттөр августун 4-түн кежээинде Пань-мынчжонда конференциянын эрттип турар черини кыры-биле үш катан ужуп эрткенер. Ынчангаш олар ол девискээрин хамаарышпас зоназы-нын дугайында дугуржулганы үрө-ни ол болган. Корея болгаш кыдат талааны харылзаанын кол офи-церин полковник Чан Чун Сан харыл-заанын америк офицерин дамчыш-тыр ол үрээшкенине удурланганын бижири август 6-да чоруткан. Бо чорук болза, конференциянын эрттип турган черин америкнаарнын август 2-де артиллерия-биле боолап тур-ганынын соонда болган.

19 шак 20 минутадан эгелээш

(СЭТА).

Египетте чаа партияны тургусканы

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин корреспондентизини Каирден ды-надып турарын эзууга алырга, Египетте чаа политиктиг партиянын тургустунганынын дугайын Каирде чарлаан. Ол партияны «демократ-тыг партия» деп адап турар. Даштык политиканын айтырылганынын талазы-биле партия болза, «бүгү-ле империалисттик планнарга болгаш шериг эвилелдеринге удур демисе-жир» бодунун сорулганы кылдыр санап турар.

Корреспондентизини чугаалап тур-ары-биле алырга, ол партия болза, Египетте болгаш Судандан даштык шериглерин үндүрери дээш, «Трумэннин программанын дөрткү-пунктузун» эзууга кылып турар дузаламчыны алырында ойталаары дээш египет-америк керээнин төлө-вилелинге удур демисежил турар.

Армия улустун армиязы деп ада-тынар ужуруг деп ол партиянын манифестинде чугаалап турар, база ол ышкаш армия бодунун

сорулганын чуртту камгалаары-биле кызыгаарлар болгаш Египеттин девискээринден дашкаар дайын чо-рудулгаларына киришпес ужуруг деп демделген турар.

Демократтыг күрүндерини ары-зынга халлашпас дугайында пакты-ны чарынын, база англи болгаш америк чепсекти алырында ойтала-арынча манифест кыйгырып турар.

Суэц каналдын, а ол ышкаш национал орулгаларын өске-даа кирер черлеринин бүгү-делегей ком-паниязынын национализиастаашкы-нын чорударынча, өөредилге систе-мазын хөгжүдөрүнче партия кыйгы-рып турар болгаш күш-ажыл минис-терствозун тургузарын негеп турар. Ол ышкаш ажил төлөвирини мини-мумун тургузарынча, олча-ажык үндүрүүн депшилгелин болдуарынча партия кыйгырып турар.

(СЭТА).

Италиянын демир-орукчуларынын бүгү-нитти ажил соксадышыкыны

РИМ. Италиянын бүгү-нитти күш-ажыл конфедерациязында бактаап турар демир-орукчуларын профвилели күрүне демир оруктарынын ажилчынарыннын 24 шактыг бүгү-нитти ажил соксадышыкынын чар-лаан. Ол ажил соксадышыкынын пассажир болгаш бараан сөөртүр демир оруктарын шимчээшкенин долзуу-биле соксаткан.

Солуннарын дындадыларын эзу-уга алырга, Болорье болгаш Алек-сандрия дээр ышкаш элзэн хей улуг белдирлерге демир-орукчулар-нын профвилелинин кежигүчлери-нин 95-тен 100 хуузу ажалдавайн турган.

Демир-орукчуларын профвилели-нин парлап үндүргөн тускай дындадында «демир-орукчуларын»

ажыл соксадышыкынын чер болганда чедилширини болтулаан» деп чуга-лап турар.

Армиянын инженер албанын ажил-лаар деп өскердикчилерини куже-нишкени болгаш чазактыг оралда-жышкыны турза-даа, Италиянын оруктары-биле хүнүн-не чоруп тур-ган 6 муң ажыг поезидерини иштинден мурнунда азаан 130 хире поезидерини шимчээшкенин безин орук харылаша министрствозу хан-дырып шыдаваан. Шериглерини камгалала-биле чорутууган курут поезидер орукта тургулап алган ийикпе четсе чогуур станцияларында четпез болуп турар. Бараан сөөртүр поезидерини шимчээшкени до-лузу-биле доктаган.

(СЭТА).

Тайбыч камгалап чүве чугаалааннарын АКШ-та илест турар

НЬЮ-ЙОРК. Антиамерика ажил-чорудулгаларын илест-хынаарынын талазы-биле төлөзөкчлөр палата-зынын комиссиязынын кежигүчү республикан Поттер (Мичиган штат) чоокта чаа Хельсинкиге тайбыч кам-галааныга тураскадып эрттирген митингине тайбыч камгалаан өстөр чугаалаан америк студент Чарльз Котини комиссияга кыйгыртыр деп илесте салганынын дугайын Ассо-шийтед Пресс агентилелин коррес-пондентизи Детройттан меделгэн.

Котини өөренип турары «Лоу-ренстиң технология институтунун» президентизи Джордж Лоуренс: Ко-тинге удур шиптири үндүрер бе азы

кандыгыл дээрзини мурнунда Котини чугаалаан чүүлүнүн долу бижимелин манап турар мен—деп чугаалаан.

Коти митингине чүве чугаалап тургаш, олимпия оюннары болза, аймак-сөөктерге сорул кирикчи үлгелериг болган болгаш мындаг дем-катыжышкыны «Кореяда өдү-рүшкүнү болгаш атомунг бомба-биле кыжанын соксадырынга» деткимчелиг болур деп чугаалаан дээрзини дугайы Хельсинкиден чоруткан меделген тодаргай бо-луп турар.

(СЭТА).

Надияларнын шахмат талазы-биле турнири

ХЕЛЬСИНКИ. Август 9-та Хель-синкиге нацияларнын шахмат тала-зы-биле турнирини байырлыг ачы-дышкыны болган.

Сөөлгү меделер эзууга алырга, турнирде 25 чурттарын шахматчы-лары киржип турар. Маргылдаалар-да Совет Эвилелинин, Аргентинанын, Англиянын, Израилдин, Кубанын, Польшанын, Чехословакиянын болгаш Венгриянын командаалары шагда-ла чед берген.

Турнирини бир дугаар чартында маргылдаанын бүгү киржикилерин үш бөлүктөргө чарган. Совет Эвиле-линин командазы үшкү бөлүктүн

составында кирген, ол-ла бөлүктө АКШ-тын, Финляндиянын, Греция-нын, Израилдин, Норвегиянын, Голландиянын, Польшанын болгаш Швециянын шахматчылары база кирип турар.

Ол улуг шахмат маргылдаалары-нын кол ужуру-дузазы болза, янзы-бүрү чурттарын аразында кады ажилдажылганы улам ыңай быжыр-лаарында болур деп маргылдаалары-нын кол судьязы Карел Опоченский (Чехословакия) «Хельсинки Сао-мат» солунун корреспондентизи-биле беседазынга меделгэн.

(СЭТА).

Ажил төлөвирин улгатырары дээш англи ажилчынаарнын демисели

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин дындадып турарын эзууга алырга, машина тургузукчуларынын 800 муң хире кежигүнүг катышкан профвилелинин журналы болза, төлөвирини талазы-биле айтырылганы ай-тып бериншикин политиказын чору-дар деп чазактыг кандыг-даа орал-дажышкынынга, ажил төлөвирини хемчээлин доктадып тургузуп турар органынын шиптирлерин ийикпе сумелерин күштүг болдуары дээр кандыг-даа оралдажышкы-

нарга профвилели кандыг-даа бай-далдарда, эң ылангыя амгы бай-далдарда удурланып апар деп бижип турар.

1,5 миллион ажыг ажилчынаар-нын шалымынга немезин немелдер-нин хемчээлин эде көөрүн ажил төлөвирини талазы-биле 12 чөвү-лелдерден неген тургаш, күш-ажыл министри эрткен айда улустун удурланышкынын хайындырып үндүргөн.

(СЭТА).

Австрияда америк шериг албанныгларын үлгедиглери

ВЕНА. Барын Австрияда турар америк шериг албанныгларын база бир чаа кем-буруу үлгедигишкени-нин дугайында парлага дындадып турар. «Дер абенд» солунун медел-леп турарын эзууга алырга, чоокта чаа Зипенхеймде америк шериглер бааранынын мурнаыг чогуундан Зальцбургтун 28 район чурттажы-чы Ева Кинбергерин өлген мага-боду тывалган. Истелгендөө көргө, ону америк солдаттар өлүрүп каан болган. Олар ону күштөш, оон соонда араатанзыг эзу-биле өлүргөн болган. Ева Кинбергерни бижек-би-

ле 11 катан шашкан болган. Зальцбургка күштээр, оорлаар болгаш күш-биле үлтээр чорук хүнүн-не болуп турар аларган. «Зальц-бург шаанда кем-буруу үлгедигиш-киннерини болгаш самын-садар чоруктун талазы-биле Австриянын хоорайларынын эң сөөлүнге турган Ам, америк шериглерин «анаа кел-геннин» түнелинде ук хоорай ол талазы-биле бирги черде барган Кем-буруу үлгедиг чорук мында амылдыг хемчээлде четкен» деп «Дар абенд» солун бижип турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редакторунуң оралакчысы Д. О. БЕГЗИ.

ССРЭ-НИН УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙЫН КАТАП ТУРГУЗАРЫНЫН БОЛГАШ ХӨГЖУДЕРИНИН КҮРҮНЕ ЧЭЭШКИНИ

(1951 ЧЫЛДА ҮНДҮРГЕНИ)

1952 чылдын июль 27-де Воронеж хоорайга болган бирги ойнашкынын тиражынын ТУСКАЙ ТАБЛИЦАЗЫ

Чээшкенин бүгү 312 разрядтаринга дараазында сериялыг болгаш дугаарыг об-ластцалары ойнашкынга таварышкан

Сериялыг №	Областцаларынын №	Областцаларынын кызыгы	Сериялыг №	Областцаларынын №	Областцаларынын кызыгы	Сериялыг №	Областцаларынын №	Областцаларынын кызыгы	Сериялыг №	Областцаларынын №	Областцаларынын кызыгы
100115	17*	1.000	104406	1-50	200	109850	33*	1.000	114133	1-50	200
100130	24*	5.000	104484	1-50	200	110209	14*	1.000	114214	08*	1.000
100145	12*	5.000	104599	21*	1.000	110224	18*	1.000	114446	1-50	500
100197	1-50	2.000	104644	04*	1.000	110270	1-50	200	114505	1-50	200
100297	16*	1.000	104721	49*	1.000	110331	47*	1.000	114540	1-50	500
100320	1-50	2.000	104786	1-50	200	110486	1-50	200	114559	47*	1.000
100375	04*	5.000	104968	1-50	200	110740	31*	1.000	114561	12*	1.000
100441	02*	1.000	104988	44*	1.000	110844	1-50	200	114680	1-50	200
100553	32*	1.000	105012	1-50	200	110857	33*	5.000	115050	1-50	200
100743	42*	1.000	105032	48*	1.000	110859	23*	1.000	115097	09*	5.000
100979	04*	1.000	105078	1-50	500	110877	1-50	200	115110	02*	5.000
101058	1-50	2.000	105087	06*	1.000	110904	1-50	200	115177	1-50	200
101074	15*	1.000	105212	27*	1.000	111095	1-50	500	115224	13*	1.000
101209	1-50	2.000	105245	10*	10.000	111130	49*	1.000	115561	29*	1.000
101247	21*	1.000	105372	1-50	500	111476	18*	1.000	115791	1-50	200
101270	1-50	2.000	105463	1-50	500	111674	1-50	200	115846	06*	10.000
101280	20*	1.000	105578	46*	1.000	111754	14*	1.000	116125	19*	1.000
101310	1-50	500	105686	14*	200	111786	1-50	500	116177	05*	1.000
101447	43*	1.000	105888	1-50	200	111814	46*	5.000	116214	05*	1.000
101461	20*	10.000	106086	21*	1.000	111830	46*	1.000	116313	1-50	200
101474	35*	1.000	106381	1-50	500	111942	1-50	500	116604	39*	1.000
101711	44*	10.000	106798	23*	1.000	111947	1-50	200	116767	25*	1.000
101918	1-50	200	106963	33*	1.000	112075	28*	1.000	116768	1-50	200
101935	05*	1.000	107005	25*	5.000	112189	1-50	500	116792	28*	1.000
102220											